

Bilder som grunnleggende ferdighet

□ Av Rolf Øidvin

Det er dokumentert at det å bruke bilder i oppgaver fremmer elevenes læreevne i sterk grad. Det å lære seg å bruke ulike typer bilder sammen med tekst eller tale øker elevenes evne til å presentere oppgavene sine på en god måte. Tekst eller tall alene er langt vanskeligere å oppfatte og forstå enn i sammenheng med relevante bilder.

Etter at reformen Kunnskapsløftet ble innført i 2006, gjelder det for alle fag i skolen at grunnleggende ferdigheter skal integreres i oppgavene. Det er å kunne uttrykke seg muntlig, å kunne uttrykke seg skriftlig, å kunne lese, å kunne regne og å kunne bruke digitale verktøy. I praksis betyr det at en lærer i for eksempel faget Kunst og håndverk kan legge inn for eksempel matematikk inn i en oppgave som har med design å gjøre. Det kan gjøres ved å legge inn i oppgaven at elevene skal lære seg å bruke målestokk i en arbeidstegning. Ved å lage dokumentasjon over oppgavene, kan ferdigheter som det å kunne skrive og det å bruke digitale verktøy integreres. Det er i tillegg en annen grunnleggende ferdighet som burde ha vært med, og det er å kunne bruke bilder. Det er dokumentert at det å bruke bilder i oppgaver fremmer elevenes læreevne i sterk grad. Det å lære seg å bruke ulike typer bilder sammen med tekst eller tale øker elevenes evne til å presentere oppgavene sine på en god måte. Tekst eller tall alene er langt vanskeligere å oppfatte og forstå enn i sammenheng med relevante bilder.

Det å kunne kommunisere med bilder har stor betydning i et moderne samfunn. Bilder brukes i alle slags sammenhenger og har en sterk påvirkningskraft og samtidig en viktig funksjon. Det er mange typer medier, og det er mange uttrykksmåter. En kommunikasjon med bilder forutsetter at både den som sender fra seg bilder og den som mottaker har gode kunnskaper og ferdigheter om bilder. Slik er det dessverre ikke, og i en del tilfelle kan det ha negative konsekvenser i en større samfunnsammenheng. Vi ser det tydelig i byggeprosesser, der tillatelse til byggeprosjekter er blitt gitt på sviktende grunnlag fordi de demokratiske folkevalgte ikke har hatt kunnskaper nok til å forstå de tegninger og modeller som er blitt lagt frem. Mangel på kunnskaper om bilde i en slik sammenheng har vist seg å være

negativt for demokratiet. Det går ikke an å komme etterpå å si at man ikke forsto at det var slik det kom til å bli.

I arbeidslivet er det masse eksempler på nødvendigheten av å kunne kommunisere med bilder.

En bygningsarbeider må ha kunnskaper nok til å kunne lese arkitektens tegninger og modeller. Slik er det også for de som arbeider med ulike typer studioarbeid for fjernsynet. Scenografen syr det hele sammen med sine tegninger og modeller, slik at arbeidet til de ulike fagfolkene fungerer sammen. I hverdagssammenheng er vi alle påvirket av visuelle medier som film, fjernsyn og ikke minst av reklame for alt mulig. De som lager reklame vet mye om persepsjon, om hvordan hjernen reagerer og organiserer de ulike inntrykk vi får. Reklamefolk retter seg bevisst inn mot ulike målgrupper for best mulig å påvirke disse. Da er det viktig at vi som forbrukere kan forstå hvordan visuell kommunikasjon fungerer, kjenne til kodene, ha et reflektert forhold til dem, og på den måten utvikle en større frihet for egne vurderinger og valg. Kunnskap og ferdigheter om bilder må vi begynne å tilegne oss allerede på barneskolen. Slik det er nå har bildets betydning i fagene alt for liten plass. Dagens skole er fortsatt preget av et kunnskapssyn som ikke står i forhold til bildets betydning i samfunnet. Visuell kommunikasjon er integrert i faget Kunst og håndverk i grunnskolen, og i fagområdene Formgivingsfag, Design og håndverk og Medier og kommunikasjon i den videregående skolen. Det er likevel ikke vanskelig å se hvordan bruk av bilder kan integreres i alle fag, og at det kan gi økt læringsutbytte. Både lærestoff og elevoppgaver gir en langt sterkere læringseffekt når dette er visualisert ved bilder, figurer, grafer, farger og former. For eksempel kan konkrete former og figurer være med å underbygge

regnemåter i matematikkfaget. En form for visuell kommunikasjon og bruk av bilder burde være med i alle slags oppgaver eller dokumentasjonsoppgaver elevene lager. Elevene må lære å bruke mange ulike teknikker og medier, og de må lære å bruke kombinasjoner av disse. Datamaskinene kan åpne opp for visuell kommunikasjon og bruk av bilder på en helt annen måte en tidligere. Det kan være bra for elever som ikke er så flinke til å lage bilder for hånd, til å skape noe fritt. Det viktigste er at de forstår hva de gjør, hva slags signaler de sender til andre, hvordan de klarer å kommunisere med bildene.

Dersom bruk av bilder skal være en grunnleggende ferdighet som skal inn i alle fag i skolen, må det nødvendigvis også være en type ferdigheter som må integreres i lærerutdanningen på en god måte. Uansett fag så må både de som skal undervise i matematikk, og de som skal ha fag som norsk, historie og kroppsøving, lære seg hvordan de kan anvende ulike typer bilder og ulike typer medier.

I det engelske språket har de begrepet Visual Literacy, som vi kan oversette til visuell kompetanse eller billedkompetanse i en veldig vid betydning. Visuell kompetanse er en følge av visuell erfaring og visuell kunnskap på et vidt felt av fagområder. Verden har forandret seg, og nye måter å forholde seg til vår visuelle virkelighet må utvikles. Man må utvikle en kompetanse på og ferdighet til å bruke bilder som er relevante for den konkrete sammenhengen de skal brukes i, og som de får sin betydning ut i fra. En kompetanse med bilder kan være et uttrykk for sammensmeltning av ulike måter å fremstille bilder, å forstå og tolke bilder som meningsbærende fenomener og evnen til visualisering. Det å bruke bilder er evnen til å tolke, anvende, forstå og skape bilder både i konvensjonelle medier og i nye medier. Ferdigheter med bilder må ikke bare være forbeholdt de tradisjonelle formgivingsfagene i skolen. Det må utvikles som en grunnleggende kompetanse og en helt ny og åpnere medieforståelse som kan gjelde for alle fag.

*Rolf Øidvin
Styremedlem i Kunst og design i skolen*